

Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi Önlisans Öğrencilerinin Etik Duyarlılık ve Akademik Öz Yeterlilik Düzeylerinin Belirlenmesi

Determining The Level of Ethical Sensitivity and Academic Self-Efficiency of Elderly Care and Child Development Associate Students

Derya ŞİMŞEKLi BAKIRHAN¹, Kader ÖZTÜRK²

¹Ardahan Üniversitesi Yaşlı Bakımı Bölümü, Ardahan
· deryasimsekli95@gmail.com · ORCID > 0000-0002-3904-951X

²Ardahan Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Ardahan
· kadercifici@ardahan.edu.tr · ORCID > 0000-0003-0424-014

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 30 Mayıs/May 2022

Kabul Tarihi/Accepted: 09 Aralık/December 2022

Yıl/Year: 2023 | **Cilt – Volume:** 8 | **Sayı – Issue:** 1 | **Sayfa/Pages:** 245-254

Atf/Cite as: Bakırhan Şimşekli, D., Öztürk, K. " Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi Önlisans Öğrencilerinin Etik Duyarlılık ve Akademik Öz Yeterlilik Düzeylerinin Belirlenmesi" Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 8(1), Nisan 2023: 245-254.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Derya ŞİMŞEKLi BAKIRHAN

Yazar Notu/Author Note: "Bu araştırmanın özeti V. Hemşireliği Güçlendirme Sempozyumu'nda sözel bildiri olarak kabul edilmiştir."

YAŞLI BAKIMI VE ÇOCUK GELİŞİMİ ÖNLİSANS ÖĞRENCİLERİNİN ETİK DUYARLILIK VE AKADEMİK ÖZ YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi ön lisans öğrencilerinin etik duyarlılık ve akademik öz-yeterlilik düzeylerinin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma Mart-Nisan 2022 tarihleri arasında tanımlayıcı ilişki arayıcı tipte yürütüldü. Araştırmanın örneklemini Ardahan Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'na kayıtlı ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 158 Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi bölümü öğrencisi oluşturdu. Araştırma "Öğrenci Tanıtım Formu", "Ahlaki Duyarlılık Ölçeği (ADÖ)" ve "Akademik Öz-yeterlilik Ölçeği (AÖÖ)" ile çevirim içi anket yoluyla toplandı. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve korelasyon analizi yapıldı.

Bulgular: ADÖ genel ortalaması $59,85 \pm 30,52$; otonomi, yarar sağlama, bütüncül yaklaşım, uygulama ve oryantasyon alt boyutu ortalamaları ise sırasıyla $13,06 \pm 7,25$; $8,54 \pm 4,92$; $8,48 \pm 4,86$; $7,90 \pm 4,79$; $8,56 \pm 4,96$ ve $6,86 \pm 4,37$ 'di. AÖÖ genel puanı $55,64 \pm 29,65$; akademik sorunla baş etme, çaba ve planlama puanı ise sırasıyla $32,41 \pm 17,58$; $11,69 \pm 6,52$ ve $11,54 \pm 6,09$ 'idi. Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi öğrencilerinin ADÖ, AÖÖ ve alt grubu puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p < 0,05$).

Sonuç ve Öneriler: Araştırma sonucunda öğrencilerin etik duyarlılıklarının yüksek olduğu, akademik öz-yeterliliklerinin orta düzeyin altında olduğu görüldü. Ahlaki duyarlılık ile akademik öz-yeterlilik arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi. Yaşlı ve çocuk gibi önemli yaşam evrelerine hizmet verecek meslek gruplarının yetiştirildiği kurumlarda etik duyarlılık ve akademik öz-yeterliliğe yönelik daha fazla çalışma yapılması gerektiği, aynı zamanda etik duyarlılığı arttırıcı eğitimler verilerek akademik öz-yeterlilik ve sorumluluk bilincinin arttırılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki Duyarlılık; Akademik Öz-Yeterlilik; Öğrenciler.

DETERMİNİNG THE LEVEL OF ETHİCAL SENSİTİVİTY AND ACADEMİC SELF-EFFİCİENCY OF ELDERLY CARE AND CHİLD DEVELOPMENT ASSOCIATE STUDENTS

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to determine the ethical sensitivity and academic self-efficacy levels of elderly care and child development associate degree students.

Method: The research was carried out in a descriptive relationship-seeking type between March and April 2022. The sample of the study consisted of 158 elderly care and child development students enrolled in Ardahan University Health Services Vocational School and voluntarily accepted to participate in the research. The research was collected through an online questionnaire with the “Student Introduction Form”, “Moral Sensitivity Scale (MSS)” and “Academic Self-Efficacy Scale (ASS)”. SPSS package program was used in the analysis of the data. In the evaluation of the data, number, percentage, mean and correlation analysis were performed.

Results: The general average of MSS was 59.85 ± 30.52 , while the averages of autonomy, benefit, holistic approach, implementation and orientation sub-dimensions were 13.06 ± 7.25 , 8.54 ± 4.91 , 8.48 ± 4.86 , 7.90 ± 4.79 , 8.56 ± 4.96 , and 6.86 ± 4.37 , respectively. The general score of ASC was 55.64 ± 29.65 , and the scores of coping with academic problems, effort and planning were 32.41 ± 17.58 , 11.69 ± 6.52 and 11.54 ± 6.09 , respectively. There was no significant difference between the MSS, ASC and subgroup scores of the Elderly Care and Child Development students ($p < 0.05$).

Conclusion and Suggestions: As a result of the research, it was seen that the ethical sensitivity of the students was high and their academic self-efficacy was below the medium level. It was determined that there was a weak positive correlation between moral sensitivity and academic self-efficacy. It is thought that more studies should be carried out on ethical sensitivity and academic self-efficacy in institutions where occupational groups that will serve important life stages such as children and the elderly are trained, and academic self-efficacy and responsibility awareness can be increased by providing trainings that increase ethical sensitivity.

Keywords: Moral Sensitivity; Academic Self-Efficacy; Students.

GİRİŞ

Etik, soyut bir kavram olması kaynaklı ifade edilmesi ve anlatılması zor bir kavramdır. Etik; bireylerin doğru veya yanlış ayırt etmesine yarayan değerler bütünüdür. Ahlaki olanı düşünebilme ve uygulayabilmeyi sağlayan, bireyi bu açıdan düşünmeye iten felsefi bir bilimdir. Etik öğeler, yaşanan toplumun kültürel değer yargıları ve aile yapısından etkilenmektedir. Etik duyarlılık kavramı ele alındığında ise ahlaki açıdan, neyin doğru veya neyin yanlış olduğunu düşünebilme olarak tanımlanabilmektedir (Dülgerler ve ark., 2020; Karaçar ve ark., 2020).

Bireyler günlük yaşantıda her türlü tavır veya davranışı sergilerken bunun ahlaki olup olmadığını düşünme sürecinden geçirip, daha sonra bunu eyleme dökmektedirler. İşte aslında etik duyarlılık tam da bu aşamada devreye girmektedir. Düşünme sürecinde “Şu davranışı yaparsam nasıl bir sonuçla karşılaşırım?” düşüncesinin olması, “Doğru davranış hangisi?” sorusuna yanıt aranması aslında ahlaki duyarlılık ile ilerlendiğinin göstergesidir. Etik duyarlılık, etik sorun karşısında doğru olan, birey ve topluma yarar sağlayan ve zarar vermeyen yolun seçilmesidir. Etik duyarlılık hayatın her evresinde ve her türlü meslekte karşılaşılabilen etik sorunların çözümünde ahlaki kararın verilebilmesine yardımcı olabilmektedir. Çocukluk ve yaşlılık dönemi gibi bakım ve ilgi gereksiniminin daha fazla olduğu bireylere hizmet verecek olan adayların yüksek etik duyarlılığa sahip olması önemlidir. Etik duyarlılık aynı zamanda sorumlulukların daha rahat biçimde yerine getirilmesine de fırsat sağlayabilir. Bu anlamda bireyin kendini yeterli hissetmesi daha kararlı ve istikrarlı olması gerekmektedir (Paslı Gürdoğan ve ark., 2018; Tosun, 2021).

Öz-yeterlilik, Bandura tarafından “Kişinin ileri dönük durumları yönetmek için ihtiyaç duyduğu hareket biçimlerini planlama ve gerçekleştirme konusunda kendi yeteneklerine olan inancı” şeklinde tanımlanmıştır. Öz-yeterlilik, bireyin kendine, yapabileceklerine olan inancı ve algısıdır (Arseven, 2016). Akademik öz yeterlilik ise öz-yeterliliğin alt dalı olarak ele alınmaktadır. Akademik öz-yeterlilik bireyin ele aldığı görev veya sorumluluk konusunda kendini yeterli görmesi olarak tanımlanmaktadır (Kocaaslan vd., 2021). Kişinin bir görevi yerine getirebilme inancıdır. Akademik öz-yeterliliği yüksek öğrencilerin verilen ödevlerde, girdikleri sınavlarda daha başarılı olması beklenmektedir (Barutçu Yıldırım & Demir, 2017). Akademik öz-yeterlilik ile etik duyarlılık arasında ilişki olduğu, etik duyarlılığı yüksek bireylerin akademik öz yeterlilik düzeylerinin de yüksek olduğu düşünülmektedir.

Bu nedenle bu araştırmada Yaşlı Bakım ve Çocuk Gelişimi bölümü öğrencilerinin etik duyarlılık ve akademik öz-yeterlilik düzeylerinin araştırılması amaçlandı.

YÖNTEM

Araştırma Deseni, Evren ve Örnekleme: Araştırma Mart-Nisan 2022 tarihleri arasında tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte yürütüldü. Araştırmanın evrenini bir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nun Yaşlı bakımı (91 öğrenci) ve Çocuk Gelişimi (109 öğrenci) bölümüne kayıtlı 200 öğrenci oluşturdu. Örneklem seçimine gidilmedi. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan 158 sayıda öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturdu (katılım oranı % 79).

Araştırma Veri Toplama Araçları: Araştırma verileri Öğrenci tanıtım formu, Ahlaki duyarlılık ölçeği ve Akademik öz-yeterlilik ölçeği ile toplandı. Araştırma verileri Google formlar aracılığıyla oluşturulan anket formu ile çevirim içi olarak toplandı. Anket formları katılımcılara Whatsapp üzerinden iletildi.

Öğrenci Tanıtım Formu: öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini sorgulayan yaş, bölüm, sınıf, ailenin ekonomik durumu, anne ve baba eğitim durumu, aile tipi, ailede yaşlı birey olma durumu ve bölümü isteme durumu olmak üzere toplam 8 sorudan oluşmaktadır.

Ahlaki Duyarlılık Ölçeği (ADÖ): Lutzen tarafından 1994 yılında geliştirilmiştir. İlk kullanıldığında psikiyatri kliniğinde çalışan doktor ve hemşirelerin etik karar verirken gösterdiği, ahlaki duyarlılığı belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenirliği Tosun tarafından 2005 yılında yapılmıştır (Tosun, 2005). Ölçeğin otonomi, yarar sağlama, bütüncül yaklaşım, çatışma, uygulama ve oryantasyon olmak üzere 6 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek 7'li likert tipte puanlanmaktadır. 1=tamamen katılıyorum, 7=hiç katılmıyorum olarak ifade edilmektedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 30, maksimum puan ise 210'dur. Ölçekten alınan düşük puan yüksek ahlaki duyarlılığı, yüksek puan ise düşük ahlaki duyarlılığı ifade etmektedir (Tosun, 2018). Ölçeğin Cronbach alpha değeri 0,84; bu araştırmada 0,95 olarak bulundu.

Akademik Öz-Yeterlilik Ölçeği (AÖÖ): Kandemir tarafından 2010 yılında geliştirilmiştir. Öğrencilerin akademik çalışmalarındaki algılarının belirlenmesi amacıyla oluşturulmuştur. 19 maddeden oluşan ölçek, 1= kesinlikle katılmıyorum ile 5= kesinlikle katılıyorum arasında puanlanmaktadır. Ölçeğin akademik sorunlarla başa çıkma, akademik çaba ve planlama olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekten 19-95 arasında puan alınabilmektedir. Alınan puanın artması akademik öz-yeterliliğin yüksek olduğunu göstermektedir (Kandemir & Özbay, 2012). Araştırmada Cronbach alpha değeri 0,98 olarak bulundu.

Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi: Araştırma verileri SPSS 26 (Statistical Package of Social Sciences) paket programı aracılığıyla analiz edildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Independent t testi, One Way ANOVA ve korelasyon analizi kullanıldı. Verilerin normalliği için Skewness ve Kurtosis $\pm 1,5$ değerleri kullanıldı (George & Mallery, 2010). $p < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı değer kabul edildi.

Araştırmanın Etik Boyutu: Araştırma öncesinde Ardahan Üniversitesi Bilimsel Yayın ve Etik Kurulu'ndan E-67796128-000-2200012648 sayılı etik kurul izni alındı. Ayrıca çalışma öncesi verilerin toplandığı kurumdan gerekli izinler alındı.

BULGULAR

Katılımcıların %55,7'sinin kadın, %52,5'inin Yaşlı Bakımı Bölümü öğrencisi, %55,1'inin 2. sınıf öğrencisi, %62,7'sinin çekirdek aile yapısına sahip olduğu, %68,4'ünün aile bireyleri arasında yaşlı birinin olmadığı, %46,8'inin baba eğitim durumunun ilk ve ortaokul olduğu, %44,3'ünün annesinin okur-yazar olmadığı, %69,6'sının ailesinin ekonomik durumunu orta düzeyde değerlendirdiği ve yaş ortalamasının ise $21,15 \pm 1,96$ olduğu saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişkenler	n	%	Değişkenler	n	%
Cinsiyet			Baba Eğitim Durumu		
Kadın	88	55,7	Okuryazar Değil	23	14,6
Erkek	70	44,3	Okuryazar	41	25,6
Bölüm			İlk ve Ortaokul	74	46,8
Yaşlı Bakım	83	52,5	Lise	19	12,0
Çocuk Gelişimi	75	47,5	Üniversite	1	0,6
Sınıf			Anne Eğitim Durumu		
1.sınıf	71	44,9	Okuryazar Değil	70	44,3
2.sınıf	87	55,1	Okuryazar	37	23,4
Aile Tipi			İlk ve Ortaokul	45	28,5
Çekirdek Aile	99	62,7	Lise	5	3,2
Geniş Aile	52	32,9	Üniversite	1	0,6
Parçalanmış Aile	7	4,4	Ailenin Ekonomik Durumu		
Ailede Yaşlı Birey Var Mı?			İyi	17	10,8
Var	50	31,6	Orta	110	69,6
Yok	108	68,4	Kötü	31	19,6
Yaş ($\bar{x} \pm SS$)					
	21,15	$\pm 1,96$			

Tablo 2'de Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi öğrencilerinin Ahlaki Duyarlılık ve Akademik Öz-yeterlilik Ölçeği puanlarının karşılaştırması yer almaktadır. Buna göre Yaşlı Bakımı öğrencilerinin ADÖ genel ortalaması, $57,61 \pm 23,79$; alt boyutlar ise sırasıyla otonomi $12,42 \pm 5,67$; yarar sağlama $8,55 \pm 4,13$; bütüncül yaklaşım $7,82 \pm 3,63$; çatışma $7,86 \pm 4,46$; uygulama $8,30 \pm 4,54$ ve oryantasyon ise $6,31 \pm 3,56$ 'di. AÖÖ genel puanı $57,45 \pm 28,86$; alt boyutlar ise sırasıyla akademik sorunlarla baş etme $33,45 \pm 16,85$; akademik çaba $12,04 \pm 6,40$ ve akademik planlama $11,96 \pm 6,18$ 'dü. Çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin ADÖ genel ortalaması, $62,32 \pm 36,58$; alt boyutlar ise sırasıyla otonomi $13,77 \pm 8,64$; yarar sağlama $8,52 \pm 5,68$; bütüncül yaklaşım $9,21 \pm 6,05$; çatışma $7,95 \pm 5,17$; uygulama $8,84 \pm 5,41$ ve oryantasyon ise $7,47 \pm 5,08$ 'dü. AÖÖ genel puanı $51,97 \pm 28,67$; alt boyutlar ise sırasıyla akademik sorunlarla baş etme $30,07 \pm 17,06$; akademik çaba $11,03 \pm 6,39$ ve akademik planlama $10,88 \pm 5,72$ 'dü. Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi öğrencilerinin ADÖ, AÖÖ ve alt grubu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p > 0,05$).

Tablo 2. Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin Ahlaki Duyarlılık ve Akademik Öz-yeterlilik Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek ve alt boyutları	Min - Max		X±SD		t* ve p
	Yaşlı Bakım (n=83)	Çocuk Gelişimi (n=75)	Yaşlı Bakım (n=83)	Çocuk Gelişimi (n=75)	
Otonomi	7-33	7-49	12,42±5,67	13,77±8,64	-1,172 0,243
Yarar Sağlama	4-22	4-28	8,55±4,13	8,52±5,68	0,044 0,965
Bütüncül Yaklaşım	5-26	5-35	7,82±3,63	9,21±6,05	-1,774 0,078
Çatışma	3-21	3-21	7,86±4,46	7,95±5,17	-0,119 0,905
Uygulama	4-22	4-28	8,30±4,54	8,84±5,41	-0,680 0,498
Oryantasyon	4-20	4-28	6,31±3,56	7,47±5,08	-1,663 0,098
ADÖ Genel	30-145	30-210	57,61±23,79	62,32±36,58	-0,967 0,345
Akademik Sorunlarla Baş Etme	11-55	11-55	33,45±16,85	30,07±17,06	1,251 0,213
Akademik Çaba	4-20	4-20	12,04±6,40	11,03±6,39	0,991 0,323
Akademik Planlama	4-20	4-20	11,96±6,18	10,88±5,72	1,140 0,254
AÖÖ Genel	19-95	19-95	57,45±28,86	51,97±28,67	1,194 0,234

*t=bağımsız örneklem t testi

ADÖ genel puanı ile AÖÖ genel puanı arasında pozitif yönlü zayıf anlamlı bir ilişki olduğu görüldü ($r=0,240$; $p < 0,01$). ADÖ alt boyutlarından otonomi, yarar sağlama, bütüncül yaklaşım, çatışma ve uygulama ile AÖÖ alt boyutlarından aka-

demik sorunlarla başa çıkma, akademik çaba ve akademik planlama alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görüldü (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların ADÖ ve AÖÖ Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait Korelasyon Analizi

Ölçek ve Alt Boyutları	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1. Otonomi	r p	1 -										
2. Yarar Sağlama	r p	0,708** 0,00	1 -									
3. Bütüncül Yaklaşım	r p	0,872** 0,00	0,718** 0,00	1 -								
4. Çatışma	r p	0,682** 0,00	0,649** 0,00	0,575** 0,00	1 -							
5. Uygulama	r p	0,781** 0,00	.709** 0,00	0,735** 0,00	0,681** 0,00	1 -						
6. Oryantasyon	r p	0,862** 0,00	0,656** 0,00	0,831** 0,00	0,529** 0,00	0,682** 0,00	1 -					
7. ADÖ Genel	r p	0,943** 0,00	0,840** 0,00	0,900** 0,00	0,788** 0,00	0,879** 0,00	0,860** 0,00	1 -				
8. Akademik Sorunlarla Baş Etme	r p	0,223** 0,005	0,181* 0,023	0,166* 0,037	0,221** 0,005	0,197* 0,013	0,086 0,281	0,226** 0,004	1 -			
9. Akademik Çaba	r p	0,253** 0,00	0,171* 0,032	0,206** 0,010	0,243** 0,002	0,228** 0,004	0,122 0,126	0,257** 0,001	0,933* 0,00	1 -		
10. Akademik Planlama	r p	0,248** 0,002	0,177* 0,026	0,202* 0,011	0,217** 0,006	0,212** 0,007	0,125 0,118	0,243** 0,002	0,949** 0,00	0,920** 0,00	1 -	
11. AÖÖ Genel	r p	0,239** 0,003	0,181* 0,023	0,185* 0,020	0,229** 0,004	0,210** 0,008	0,104 0,195	0,240** 0,002	0,993** 0,00	0,962** 0,00	0,971** 0,00	1

*Korelasyon 0,05 düzeyinde önemli, ** Korelasyon 0,01 düzeyinde önemlidir.

TARTIŞMA

Etik duyarlılık her meslek mensubunun yüksek düzeyde sahip olması gereken, doğru seçim yapabilme ve karar vermeyi sağlayan bir yetenektir. Özellikle fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik anlamda diğer bireylerin ilgi, sevgi ve bakımına muhtaç olan yaş gruplarında ve bu yaş gruplarına hizmet veren meslekleri icra edenlerde etik duyarlılığın yüksek olması gerekmektedir. Araştırmamızda katılımcıların ahlaki duyarlılık ölçeği genel puanın düşük düzeyde olduğu yani ahlaki duyarlılığın yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmamıza benzer şekilde hemşirelik öğrencileriyle yapılan iki çalışmada öğrencilerin ahlaki duyarlılık düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmiştir (Bayrak Aykan ve ark., 2019; Doğan ve ark., 2019). Araştırmamızın aksine literatürdeki öğrencilerle yapılan çalışmalar incelendiğinde

birkaç çalışmada ahlaki duyarlılığın orta düzeyde (Göçmen Baykara ve ark., 2019; Karaca, 2018; Şahiner ve ark., 2019), bir çalışmada ise düşük düzeyde olduğu görülmüştür (Jalili vd., 2020).

Yaşlılık dönemi başkalarına bağımlılığın en üst düzeye çıktığı, aile ve bakım verenlerden en üst düzeyde desteğin gerektiği bir dönemdir. Bu dönemde yaşlı bireye bakım ve hizmet veren aile, bakım verici ve sağlık personelinin etik duyarlılığının yüksek olması verilen hizmetin kalitesini arttıracığından yüksek olmalıdır (Ekici ve ark., 2019). Araştırmamızda Yaşlı Bakımı öğrencilerinin ahlaki duyarlılık puanları Çocuk Gelişimi öğrencilerinin puanlarından düşük bulundu, yani Yaşlı Bakımı öğrencilerinin etik duyarlılığı daha yüksekti. Fakat aradaki puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildi ($p > 0,05$). Yaşlı hastalara bakım veren 292 hemşire ile yapılan bir çalışmada hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.

Araştırmamızda ahlaki duyarlılık puanı yaş, cinsiyet, sınıf, ailenin ekonomik durumu, anne ve baba eğitim durumu, ailede yaşlı birey olma durumundan etkilenmemiştir. Araştırmamızın aksine 281 hemşirelik öğrencisi ile yapılan bir çalışmada etik duyarlılık puanının sınıf, sosyo-ekonomik durum, bölüm memnuniyeti, etik ikilem yaşama durumu ve etik dersi alma durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı bildirilmiştir (Karaca, 2018). 528 hemşirelik öğrencisi ile yürütülen başka bir çalışmada ise hemşirelik bölümünü kendi isteğiyle seçen, kadın katılımcıların ahlaki duyarlılık düzeylerinin diğer katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Göçmen Baykara ve ark., 2019). Yapılan literatür taramasında ahlaki duyarlılık ile bireyselleştirilmiş bakım algısı (Doğan ve ark., 2019), ahlaki olgunluk (Bayrak Aykan ve ark., 2019) ve ruh sağlığı (Shamsizadeh, 2020) ile ilişkilendirilmiştir.

Ahlaki duyarlılığı yüksek olan bireylerin sorumluluk duygusunun yüksek olduğu ve sorumlulukları yerine getirmede kendine olan inanç olarak tanımlanabilecek akademik öz-yeterliliklerinin de yüksek olabileceği düşünülmektedir. Araştırmamızda katılımcıların akademik öz-yeterlilik düzeylerinin orta düzeyin altında kaldığı görülmektedir. Araştırmamızın aksine 404 Beden eğitimi ve spor öğretmeni adayıyla yürütülen bir çalışmada akademik öz-yeterlilik düzeyi yüksek bulunmuştur (Duman, 2018). Kocaaslan ve ark. (2021) tarafından 377 hemşirelik öğrencisi ile yaptığı çalışmada öğrencilerin akademik öz-yeterliliklerinin orta düzeyde, akademik öz-yeterlilik ile internet bağımlılığı arasında negatif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir (Kocaaslan ve ark., 2021). Akademik öz-yeterlilik ile akademik başarı arasındaki ilişkinin incelendiği, 387 lise öğrencisi ile yürütülen bir çalışmada akademik öz-yeterliliğin orta düzeyde olduğu ve akademik öz-yeterlilik ile akademik başarı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bildirilmiştir (Koca & Dadandi, 2019). Araştırmamızın aksine Fen bilgisi öğretmen adayları ile yürütülen bir çalışmada akademik öz-yeterlilik düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır (Gürbüzöglü Yalmanlı & Aydın, 2014).

Araştırmamızda ahlaki duyarlılık ile akademik öz-yeterlilik arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki bulundu. Literatürde ahlaki duyarlılık ve akademik öz-yeterliliği birlikte ele alan çalışmaya rastlanmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin etik duyarlılık düzeylerinin yüksek olduğu, akademik öz-yeterlilik düzeylerinin ise orta düzeyin altında kaldığı görüldü. Ahlaki duyarlılık ile akademik öz-yeterlilik arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki olduğu, ahlaki duyarlılık arttıkça akademik öz-yeterliliğin arttığı saptandı. Ahlaki duyarlılığın oryantasyon hariç diğer tüm alt boyutları ile akademik öz-yeterlilik ölçeğinin alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi.

Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle toplumun en temelinde yer alan ve geleceğe yön verecek olan çocuklar ve ölüm öncesi dönemde yaşayan, her anlamda bilgi ve deneyimlerinden faydalanabileceğimiz ve kaçınılmaz bir gerçek olan yaşlılık dönemindeki hizmetlerden sorumlu olacak Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi gibi bölümlerde ahlaki duyarlılığın artırılmasına yönelik verilecek eğitimler bireylerin akademik öz-yeterliliklerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu anlamda etik ilke, sorun ve ikilemi konu alan eğitimlerin düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Çalışmanın farklı örneklem gruplarıyla daha fazla örnekleme tekrarlanması ve girişimsel çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca ahlaki duyarlılık ve akademik öz-yeterliliği konu alan deneysel ve yarı deneysel çalışmalar yapılarak konunun önemi vurgulanmalıdır.

Teşekkür

Yazarlar araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden tüm öğrencilere teşekkür eder.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkısı

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): DŞB (%50), KÖ (%50)

Veri Toplanması (Data Acquisition): DŞB (%50), KÖ (%50)

Veri Analizi (Data Analysis): DŞB (%50), KÖ (%50)

Makalenin Yazımı (Writing Up): DŞB (%70), KÖ (%30)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): DŞB (%50)
KÖ (%50).

KAYNAKLAR

- Arseven, A. (2016). Öz Yeterlilik: Bir Kavram Analizi. *Journal of Turkish Studies*, 11(Volume 11 Issue 19), 63–63. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.10001>
- Barutçu Yıldırım, F., & Demir, A. (2017). Kendini Engellemenin Yordayıcıları Olarak Öz Saygı, Öz Anlayış ve Akademik Özyeterlilik. *Ege Eğitim Dergisi*, 2017(18), 676–701. <https://doi.org/10.12984/egeefd.315727>
- Bayrak Aykan, E., Eren Fidancı, B., & Yıldız, D. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinde Ahlaki Olgunluk ve Etik Duyarlılığın Değerlendirilmesi. *University of Health Sciences Journal of Nursing*, 1(2), 84–91.
- Doğan, P., Tarhan, M., & Kürklü, A. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları İle Ahlaki Duyarlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(2), 119–124. <https://doi.org/10.5222/KUHEAD.2019.119>
- Dülgerler, Ş., Durğu, N., & Güler, C. (2020). Çalışan ve Öğrenci Hemşirelerde Etik Duyarlılık Düzeyi ve Etkileyen Faktörler. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi*, 28(3), 345–353. <https://doi.org/10.5336/mdet-hic.2020-73700>
- Duman, T. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Akademik Öz-yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi. *Hitit Üniversitesi*.
- Ekici, E., Yetim Çolak, M., & Kozan, E. H. (2019). Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Beslenme Durumları ve Günlük Yaşam Aktivitelerinin Belirlenmesi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(4), 505–518. <https://doi.org/10.26453/otjhs.497361>
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. Boston: Pearson.
- Göçmen Baykara, Z., Gündüz, C. S., & Eyüboğlu, G. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin ahlaki duyarlılıklarının profesyonellik tutum düzeylerine etkisi. *Cukurova Medical Journal*, 44(3), 712–722. <https://doi.org/10.17826/cumj.484901>
- Gürbüzözü Yalman, S., & Aydın, S. (2014). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Akademik Öz-Yeterlilik Algılarının İncelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 21–27. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kafkasegt/article/view/5000098976/5000092242>
- Jalili, F., Saeidnejad, Z., & Aghajani, M. (2020). Effects of Spirituality Training on The Moral Sensitivity of Nursing Students: A Clinical Randomized Controlled Trial. *Clinical Ethics*, 15(1), 1–10. <https://doi.org/10.1177/147750919898346>
- Kandemir, M., & Özbay, Y. (2012). Akademik Özyeterlilik Ölçeği (Aöyö) :Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 201–214.
- Karaca, T. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Ahlaki Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(1), 24–30. <https://doi.org/10.17681/hsp.319379>
- Karaçar, Y., Bademli, K., & Özgönül, M. L. (2020). Hemşirelerde Kişisel Değerler ile Etik Duyarlılık Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 7(2), 47–58.
- Koca, F., & Dadandı, İ. (2019). The Mediation Roles of Test Anxiety And Academic Motivation In The Relationship Between Academic Self-Efficacy And Academic Achievement. *Elementary Education Online*, 18(1), 241–252. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.527207>
- Kocaaslan, E. N., Akgün Kostak, M., Özdilek, S., & Topçu, N. (2021). Internet Addiction and Academic Self-Efficacy Levels of Nursing Students. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 13(3), 493–501. <https://doi.org/10.5336/nurses.2020-79747>
- Paşlı Gürdoğan, E., Aksoy, B., & Kınıcı, E. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Duyarlılık Düzeyleri ve Mesleki Değerler ile İlişkisi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 147–154. <https://doi.org/10.5222/shyd.2018.147>
- Şahiner, P., Babadağlı, B., & Ersoy, N. (2019). Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin Ahlaki Duyarlılığı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 27–31. <https://doi.org/10.30934/kusbed.522406>
- Shamsizadeh, M. (2020). The Relationship Between Spiritual Health and Moral Sensitivity in Nursing Students of Hamadan University of Medical Sciences, 2017. *Avicenna Journal of Nursing and Midwifery Care*, 28(2), 75–82. <https://doi.org/10.30699/ajnm.28.2.75>
- Tosun, H. (2005). Sağlık Uygulamalarında Deneyimlenen Etik İkilemlere Karşı Hekim ve Hemşirelerin Duyarlılıklarının Belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi*.
- Tosun, H. (2018). Ahlaki Duyarlılık Anketi (Ada):Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Journal of Contemporary Medicine*, 8(4), 316–321. <https://doi.org/10.16899/gopctd.467052>
- Tosun, H. (2021). Sağlık bakım uygulamalarında etik duyarlılık. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*, 3(1), 101–104. <https://doi.org/10.33308/2687248x.202131212>